

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Synodalia Osnabrvngensis Ecclesiae, Ab Anno Christi
MDCXXVIII.**

Brogberen, Johannes
Coloniae Agrippinae, 1657

Pars III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14298

CAP. XXVIII. *Suspecta mulierum cohabitatio Clericis interdicta.*

N Iceno Concilio, neque Episcopo neque Presbytero neque Diacono neque ulli Clericorum omnium, habere secum mulierem extraneam, permittitur; nisi forte mater aut foror aut avia vel amita vel matertera sit. Nos (si tamen hæc tempora tantam severitatem pati non videntur) saltem suspectam cohabitationem prohibemus.

CAP. XXIX. *Avaritia in Clero execrabilis.*

E X quo in Ecclesia Dei avaritia crevit, perit lex de Sacerdote, & visio de Propheta; quemadmodum divus Hieronymus ad Rusticum Narbonensem ait. Nec mirum, quod nemo possit servire Deo & Mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Vbi est enim thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Habentes autem alimentum & quibus tegamur, quisque secundum suæ vocationis rationem, his contenti simus.

CAP. XXX. *Honesto artificiolo victum quærere Clerico licet.*

Q Vibus non suppetit ex Sacerdotio, honesto artificiolo victum quærant, se-

quiti divi Pauli exemplum: sic tamen, ne fordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominiosam, exercent.

*Alto. 18.
Ephes. 4.
1 Cor. 4.
2 Tim. 2.*

CAP. XXXI. *Clerici ne mercatores sint, multo minus fœneratores.*

N Emo, militans Deo, implicet se negotiis secularibus; ut ei placeat cui se probavit. Quare multa providentia olim vetitum est, ne Clerici vel Monachi, mercatores (tacemus fœneratores) sint, lucri causa.

*In Conc.
Mogunt.
c. 1. Ne
Cler. vel
mo. c. 10.
eo tit.*

CAP. XXXII. *Damnantur Clerici superstios, scurræ, curiosi, ac leviculi.*

R Eperiuntur, qui superstitioni divinationibusque ac fortibus dediti sunt; quos damnamus. Sunt, qui scurras in conviviis divitum ac potentum agunt; qui, quum male fecerint, gloriantur & exultant in rebus pessimis: qui digni non sunt, ut Clerici appellentur. Sunt curiosi & leviculi, qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant, vagis oculis, effreni lingua, petulante fluidoque incessu, & levitatem animi impudentiamque mentis ostendunt: quos averfamur. Eos vero tantum & re & nomine Clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur, minus susceptum debite exequuntur, ac vitam agunt Sacerdotio dignam.

*In Conc.
Agat. 7. ca.
quam sit
grave. de
excess.
Prælat.*

*13. dist.
c. 110.*

PARS TERTIA.

CAP. I. *De Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, & his ministrantibus.*

Q Vum Metropolitana seu Cathedralis Ecclesia Sedes sit Episcopi, principemque locum in Clero obtineat, nequaquam postremum in Reformatione locum obtinere debet. Nisi enim ea Ecclesia præluceat omnibus quæ in tota Provincia aut Diocesi constitutæ sunt, frustra intendimus redigere in ordinem Ecclesiasticæ disciplinæ cæteras.

CAP. II. *De Officio Decanorum.*

P ORRò, quum Collegiatæ Ecclesiæ secundariæ sint post Cathedrales, & instar illarum (quod ad ordines ministrantium, Divinamque cultum, attinet,) constitutæ; utrobique Decanis curæ erit, ut Cleros suos ad observationem piorum rituum provocent ac reducant; ut, ad agendam vitam Clericis dignam, perpetuo cohortentur ac impellant; ut à negotiis, à tumultibus mundanis revocent, ne magis seculi quam Christi milites videantur; ut comessationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdiciant; denique, ut suo officio satisfacere compellant.

CAP. III. *De Officiis in ejuscemodi Ecclesiis ministrantium, generatim.*

S Vnt in hisce Ecclesiis diversi ministrantium gradus; nempe Præpositi, Decani, Archidiaconi, Scholastici, Cantores, (qui & Chori-episcopi,) Thesaurarii, (qui & Sacristæ seu Custodes,) Canonici, Vicarii, atque id genus alii. Interpretetur quisque vocabulum suum, & curet esse quod dicitur, secundum veterem Patrum institutionem ac regulam. Atque eo solo fecerint, ut, cum Nostræ, tum omnium piorum expectationi magna ex parte respondisse videantur.

CAP. IV. *De Canonorum vita & officio.*

V T de Canonicis dicamus paucis; respondeat nomini: sint re ipsa, ut sunt nomine, Canonici, id est,

Ahor. 4. id est, Regulares. Neque enim clam est, primam eorum originem Monasticæ disciplinæ fuisse. Imitentur Apostolos & nascentis Ecclesiæ ministros, quorum erat cor unum & anima una; qui quotidie (ut in Actis Apostolicis legimus) perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, fumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, perseverantes in orationibus, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. De tali conventu Psaltes dixit: Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fratres in unum. Qui &, compellens ac provocans ejuscemodi conventum, ait: Ecce nunc benedicite Domino, omnes servi Domini; qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. Porro Ecclesiæ istæ Collegiæ quandam vetustatem spirant, & Ecclesiæ primitivæ institutum præ se ferunt; quod vel formæ ædificiorum ostendit, quæ Canonicos, prope templum, in unum pene habitaculum collocavit, ut, procul à promiscua multitudine separati, Divinis pariter laudibus jugiter infisterent.

C A P. V. *Quemadmodum preces Horariae, aliæque Divinae laudes, decantandæ.*

Ex Concil. Agath. c. Presbyter. e. dolentes. de cele. Missar.

STatis ergo ac debitis horis laudes Divinæ, non cursum ac festinanter sed tractim, non truncate sed integre, distincte, devote, reverenterque, ab omnibus decantentur persolvanturque. Et, quum psallendi gratia conveniatur ibidem, muta aut clausa labia nemo tenuerit; sed omnes pariter, senes cum junioribus, laudent nomen Domini, in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulantes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces Horariæ vel Missæ sacrum cantando peraguntur, legat vel dicat privatum Officium: nam is id, cui obnoxius est, choro subtrahit, atque alios vel psallentes perturbat vel à psallendo retrahit. Quem tamen aliud officium Ecclesiasticum aut publicum aliud statim rapiet, ut, nisi legens, preces Horarias tempestive absolvere haud possit, hac lege teneri nolumus. Quam autem à vero aberrant, qui existimant, sese non alicujus Officii in Ecclesia exercendi, sed quietis & inertiae tantum causa, Canonicatus esse adeptos: perinde atque satis sit, paucis quibusdam Clericis, admodum ignavis, tenui precio conductis, curam Divini Officii committi, quod deinde ejuscemodi mercenarii, non servatis temporum interstitiis, syncopando transcurrunt, interim ipsis Canonicis tota vita torpentibus.

C A P. VI. *Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut Ecclesiæ oculos offendat.*

Longe vero abominabile est, quod quidam tum, cum Divina aguntur, inter sese de rebus prophanis tractant, musitationes, colloquia, risus & cachinnos intermiscunt. Quidam, aut in aliquem Chori angulum se recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus, commentantur; aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque sacra loca foedant, positi in lapidem offensionis & petram scandali. Hac lege nullum excipimus, sive claris sit natalibus prognatus, sive plebejus. Quin potius, qui genere præstant, meminerint, se illic Canonicos agere, & conversari, non in aulis, sed in scholis virtutum ac Ecclesiasticæ disciplinæ.

C A P. VII. *Decani templi summi potestas in prævaricatores.*

Facimus quoque Decano Ecclesiæ Nostræ potestatem, personas Ecclesiasticas, ex aliis Collegiatis Ecclesiis, interdum magis curiositate rerum novarum quam devotionis causa, ad templum summum se recipientes, ac inibi, præter omne decorum, sæpe etiam Ecclesiastico habitu non amictas, inter Laicos sursum ac deorsum inambulantes, pœna Canonica, nimirum suspensionis temporariæ, aut majori etiam, pro ratione culpæ, coercendi.

C A P. VIII. *Quem oporteat esse vestitum ministrantium in hisce Ecclesiis.*

DE vestitu Clericorum ante diximus, qui in his tanto debet esse decentior, quanto sunt altiori loco, perindeque atque in speculo quodam constituti. Sit ergo chorum ingredientibus vestis talaris, sint pilei, (quæ bireta vocamus,) sint camisiæ, sint denique calcei pariter & caligæ tales, in quibus non fastus, jactantia, elationis vitium, vel mentis levitas, sed Clericalis Ordinis honestas & modestia, deprehendatur. Siquidem ita semper visum est majoribus nostris, externum habitum, quid intus crepet, designare; adeo ut & leges Civiles injuriam, matronæ, habitu meretricio utenti, illatam, non vindicent; ac Canones Clericum, non alligatum conjugio, habitum ac tonsuram Clericales deserentem, post tertiam monitionem; Clericum vero conjugatum, statim, Privilegio exuant Clericali: adeo ut, sic in maleficiis deprehensi, animadversionem civilium Magistratuum non evadant. Ne autem posthac quispiam excusationem non factæ aut præviæ monitionis prætexat; hac Nostra Synodali consti-

Agat. 20.

Homo. 3. c. ex parte de priv. & excess. privile.

constitutione omnes (quotquot sunt in Nostris Dicecesibus constituti) Clericos, qui habitu minus decenti utuntur, monemus, ut intra tres menses, quorum singulos pro singulis dilationibus, tertium vero uti peremptorium terminum præfigimus, habitum qui Clericos deceat, reassumant; alioqui ipso facto, nulla posthac alia monitione expectanda, in censuras ac pœnas constitutionum Canonicarum incurfuri.

C A P. I X. *Decani undiquaque advigilabunt.*

QVo ergo hæc, quæ diximus, repurgentur, ac debite simul cum omnibus aliis, ac Divini Officii prosecutionem ac Chori disciplinam spectantibus, observentur, Decanus diligenter invigilabit, hinc & hinc circumspiciens, ne quid inordinate fiat.

C A P. X. *Ante omnia vero, ut Canonici sacris adsint.*

CVi ante omnia curæ erit, ne quis Canonicorum sacris absit, sed ut, qui emolumentum ferre volent, Officium quoque suum, propter quod beneficium datur, in Ecclesia gerant. Aurelianensi Concilio cavetur, Clericos, qui Officio adesse contemnunt, Ecclesiasticam disciplinam arbitrio Episcopi recepturos. Sed facile castigabitur hic lapsus, si negligentes, subtractione proventuum seu distributionum, mulctentur. Quare, qui ab Epistolæ lectione, exinde toti Missæ, & à primo psalmo, singulis horis Canonicis integris, ac minime truncatis, ac minime interpellatis (nisi forsân necessitate avocante, petitaque ac obtenta licentia,) non interfuerit, justum est, ut hic illius Horæ aut Officii stipendio in totum careat.

C A P. X I. *Vicarii, ut divinis laudibus decantandis intersint, adigendi.*

QVi Vicarii dicuntur, in quibusdam Collegiis se in libertatem quandam potius carnis, quam spiritus, vindicare contendunt, nolentes Choro, decantandisque, simul cum Canonicis, Divinis laudibus ac sacris, esse addicti: sed hi respiciant, ac incipiant intelligere, cur Vicarii dicantur; Superpelliceis quoque utantur. Cujus enim vices gerent, nisi Canonicis adjutores accedant? horum nimirum vice, qui, vel adversa valetudine detenti, vel negotiis necessariis avocati, interesse non possunt. Cur tandem superpelliceis utentur, qui Chori sacris se mancipatos non agnoscent? In ordinem ergo Disciplinæ redigantur; suspensionisque pœna, etiam à fructibus, nedum quotidianis illis qui distribuuntur, sed

à grossis etiam, pro culpæ modo, animadvertendum in non parentes.

C A P. X I I. *Ad personalem residentiam cogendi; quibus hæc per fundationes beneficiorum est imposita.*

QVorum fundationes personalem residentiam requirunt, illi aut ipsi resideant, aut a proventuum perceptione suspendantur, & fructus illi in alios pios usus convertantur; nisi qui Reipub. causa ex autoritate Nostra abfuerint.

C A P. X I I I. *Lucri tantum causa sacris adesse non oportere.*

V Tinam optando à Deo Opt. Max. confequi possimus, ne quisquam lucri causa divinis interesset, alioqui non accessurus sacra; veluti quem nummi magis, quam Dei amor in templum trahit; quæritum pietatem esse putans: qui, non dubium, ex numero eorum est, de quibus Esaias dixit: Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Nec multum is abest (uti plerisque doctissimis viris placuit) ab horrendo crimine Giezi, qui existimavit, divinum munus pecunia redimendum. Quare viderint Clerici Nostri, ut eorum mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur Deo in directione cordis, ac in labiis suis pronuncient omnia judicia oris ejus: in via etiam testimoniorum Domini delectentur sicut in omnibus divitiis. Optandum, ut Psalmus ille centesimus decimus octavus, qui toties non sine causa in Ecclesiis replicatur, ore simul & correspondente singulis verbis mente decantetur; & cum eodem Psalte ex animo dicatur: Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Non adimit Christus, sed decernit, operanti, suam mercedem: Dignus est enim operarius mercede de sua. Et qui Altario deservit, de Altario & vivet. Sed interim cogitare debet Clericus, se vivere non ut edat, sed edere ut Christo vivat, habereque semper mente reconditum Christi verbum: Primum quærite regnum Dei, & justitiam ejus; & hæc omnia adjicientur vobis.

Isaia I.

4 Reg. 5.

Psal. 118.

Psal. 53.

1 Cor. 9.

1 Tim. 3.

Matth. 6.

C A P. X I V. *Capitula disciplinæ qualiter observanda.*

C Apitula vero Disciplinæ (quæ vocant) multo majori diligentia observentur, atque hæcenus. Id ita fiet, si non tam prophænæ quam res sacræ in his tractentur; si de moribus inquiretur; si vita expendatur singulorum; & quod olim sancti Patres fecisse dignoscuntur, extemporali oratione interdum commonerentur fratres, & imprimis ad

Joan. 4.

M 4 sacras

April. 25.

20.

3. 25. 15.

facras literas capeffendas inftigarentur, atque, ut in his optimas horas collocarent, incitarentur; quod hic reperiatur fons vitæ fcaturiens, ex quo qui haurit, non fitit in æternum; hic thefaurus Euangelicus, propter quem oportet vendere univerfa, reconditus fit, ex quo prudens ille paterfamilias profert nova & vetera.

Matt. 13.

C A P. XV. *Officium Decani in rebelles.*

Ex Concil. Agat. c. 2.

1 Tim. 4.

1 Theff. 5.

Innocent. Pap. II. Gregor. ad Man. Imp. c. illa II. 3.

SI quos Decanus rebelles cernat, fi divini Scultus atque fui Officii negligentiores, fi rixofos, fi litigiosos, fi percuffores, fi aleatores, fi fcora foventes, aut aliis publicis criminibus irretitos, atque hi fraternam correptionem audire recufaverint, agat in his Capitulis quod jubet Paulus: Peccantes, coram omnibus argue. Tum, fi refipifcere nolint, arceat a facris, prohibeat participare fructus, donec ad meliorem vitæ frugem revertantur; fic tamen, ut hic fervetur regula Apostolica: Corripite inquietos, consolamini pusillanimes; patientes eftote ad omnes. & neque ira, neque odium, neque rancor ulla sibi partes vendicent. Nam illa præpofitorum folicitudo eft utilis, illa cautela eft laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor nihil sibi vendicat. Ira enim fèpe etiam innocentes ad crimen inducit. Dum enim iusto amplius irafcimur, & volumus aliena coërcere peccata, graviora committimus. Per hæc tamen Noftros ac Ecclefiarum Provinciæ Noftre privilegii ac legitimis confuetudinibus, & præfertim mori ac confuetudini quæ in aliquibus Ecclefiis eft, nempe ut caufæ difciplinæ per Diaconos dijudicentur, nihil præjudicamus: modo tamen Diaconi, ad requifitionem Decani, fuo officio gnaviter ac ftrenue incumbant ac fatifaciant. Quod fi Decanus & Capitulum, negligentibus aut eisdem criminibus irretiti fuerint, ad juris communis difpofitionem redire neceffe erit.

C A P. XVI. *Contentiofi, ad pacem & concordiam, per Decanum & Capitulum revocandi.*

Gen. 4. Gen. 37.

Ioan. 13.

INvidia detractioque vitium, longe omnium peffilentiffimum, in Collegiis non eft novum; quod humani generis hostis inter fratres ferere femper conatus eft; quemadmodum de Abel & Cain, de Iofeph & fratribus ejus legimus. quin parum aberat ab omnium fanctiffimo illo Collegio, nempe Apostolico, ni fi pacificator Chriftus Iefus interceffiffet, ac Satanam repente eieciffet. Hinc fæpenumero in Clero rixæ, jurgia, & injuriæ nascuntur. Hinc multæ falſæ criminationes, æmulationes, obtrectationes & delationes oriuntur. Et fit lingua, ordinata in laudem Dei, inquietū ma-

lum, plena veneno mortifero. fit denique, ut, in qua benedicimus Deum & Patrem, in ipſa maledicantur homines qui ad imaginem & fimilitudinem Dei facti funt; atque ex eodem ore procedat benedictio & maledictio. Non oportet, inquit divus Iacobus, fratres mei, hæc ita fieri: fed, qui fapientes & difciplinati inter vos, oftendant ex bona converfatione operationem fuam in manfuetudine fapientia. Nam, fi zelum amarum habetis, & contentiones funt in cordibus veftris, nolite gloriari & mendaces eſſe adverfus veritatem. Non enim eft iſta fapientia de furſum, defcendens à Patre luminum, fed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & contentio eft, ibi inconfantia & omne opus pravum. Quæ autem de furſum eft fapientia, primum quidem pudica eft, deinde pacifica, modèſta, fuadibilis, bonis confentiens, plena mifericordia & fructibus bonis; non judicans; fine fimulatione. Fructus enim iuſtitia, in pace feminatur facientibus pacem. Proinde, fi quis putat fe religioſum eſſe, non refrenans linguam fuam, fed feducens cor ſuum, hujus vana eſt religio. Hæc ille.

1ac. 3.

C A P. XVII. *Pæna adverſus contentioſos pertinaces.*

AGathenſi Concilio conſtitutum eſt, ut, quicumque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari nequiverint, primitus arguantur; qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur. Decanus ergo, ubi viderit, intercedere inter fratres diſſenſionis materiam quæ fraternam dirimat charitatem, hujus Canonis autoritate utatur; ac, pro pace ſarcienda conſervandaque, Capituli ſui conſilium atque auxilium imploret; quod invicem libenter præſtabunt, cujuſcunque odio vel amore longe poſtposito.

Ex Concil. Agat. c. 31.

C A P. XVIII. *Quo tempore, Capitulorum quotidianorum Conventus obſervandi.*

QVotidiani Capitulorum Conventus, aut maturius ſub ſumman Miſſam, aut ſtatim poſt illam, ſervandi funt, ne ob illos Divinum Officium vel ſuſpendatur vel præcipitur, vel denique ab ipſis Canonicis negligatur. Debet enim Dei cauſa omnibus aliis anteponi.

C A P. XIX. *Volumenta ſtatutorum revidenda.*

HAbent fere, quotquot funt Cathedrales ac Collegiatæ Eccleſiæ, ſuum volumen peculiarium ſtatutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuſlibet augentur ac creſcunt.

scunt. Inter hæc reperias quamplura, quæ quæstum magis quam pietatem respiciant, & ad inæqualitatem potius quam æqualitatem faciant; unde discordia inter fratres (uti fieri solet) frequenter alitur, concordia vero scinditur laceraturque. Et, quantumvis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes, qui recens admittuntur, ut ad ejusmodi statutorum observationem (etiam penitus ignari, quid contineant illa,) citra ullum delectum jurejurando sese alligent; quum tamen juramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ precium itaque Nobis videtur, hujuscemodi statutorum volumina inter visitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati, atque fraternæ charitati, denique disciplinæ Ecclesiasticæ, minus consentanea reperta fuerint, referre; cavereque, ne posthac ulla nova statuta in ejusmodi Ecclesiis (nisi tamen Noster accesserit calculus) edantur.

C A P. XX. *In Capitulis, à juramentorum facili exactione temperandum.*

c. I. de jur. in 6.

Matth. 5.

c. si Christus de jurejur.

Ecl. 32.

1 Cor. 11.

ET quum Christus tam serio jurandi facilitatem prohibuerit, ut, nisi necessitate veritatis, alioqui periclitandæ, cogamur, omnino non jurare debeamus; coercenda est illa immoderata in Capitulis juramentorum exactione, per quam necesse est ut multi in ancipitia perjuria corruant; quorum non tantum illi qui pejerant, sed & qui causam perjurii temere exigendo præstant, rei sint. Nam Christi verbum est: Sit sermo vester, Est, est; Non, non; quod his amplius est, à malo est. Et in Ecclesiastico legimus: Vir, multum jurans, replebitur iniquitate; & non discedet à domo ejus plaga. Si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.

C A P. XXI. *Inter visitandum, de moderandis annis, qui Expectantiæ appellatur, videndum.*

N Vm annos, qui Expectantiæ appellantur, moderari possimus, videbimus inter visitandum; quando Nobis vel id maximè curæ erit, ut, qui recens accesserunt Canonici, aliquot annis, de consensu Capitulorum suorum, bonarum ac potissimum sacrarum literarum studiis, in Academia aliqua publica & bene Christiana, incumbant; utque consequantur illos interim redditus Præbendarum suarum, quotidianis distributionibus tantum exceptis, aut portione ejusmodi personis, juxta Ecclesiarum statuta & consuetudines, assignata. Multum enim refert, viros doctos esse in Ecclesia Dei, qui veluti splendor firmamenti fulgeant, & tanquam stellæ in perpetuas æ-

ternitates mansuri, ad justitiam plurimos valeant erudire. Indignum ergo, studio tam frugifero intentos, ac in vinea Domini operantes, diurno denario fraudari; modo tamen testimonium exhibeant magistrorum, quod totos illos annos rectis operam dederint disciplinis. Per hæc tamen Canonis inducias, quæ se latius porrigunt, nolumus coarctare.

Hono. 3. 5. super/pecul. de magist.

C A P. XXII. *Non oportere, à Canonico, recens admissio, pecuniam statutariam duplicatam, ob antecessorem, exigere.*

N Ec ferendus Nobis diutius videtur mos ille irrationabilis, quo, ad unam Præbendam receptus, ob suos in eadem Præbenda antecessores non receptos, (à quibus Ius non habet, sed potius à conferente vel instituyente,) pecuniam statutariam sæpius exsolvere compellitur. Nec ignoramus, quosdam Decanos & Capitula in eo esse, ut hæc pecuniaria onera (qua, recens recepti, contra sacrorum Canonum dispositionem gravantur,) indies novis quibusdam adinventionibus graviora, ac tandem importabilia efficiant, quod penitus improbamus.

c. non debet. de reg. jur. in 6.

C A P. XXIII. *Communi necessitati Ecclesiæ, communi contributione consulendum.*

Q Uod si fabricæ aut alia necessitas Ecclesiæ immineat, satius est, ut, quod in communem vertetur utilitatem, ex communibus redditibus desumatur, quam ut quis privatim gravetur. Evangelicum præceptum est, in quo universa lex consistit & Prophætæ: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et: Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, hæc & vos facite illis. Ad hanc regulam, veluti ad Lydium quendam lapidem, omnes actiones suas, cum omnes Christianos, tum viros Ecclesiasticos, redigere, æquum est pariter ac necessarium.

Matth. 7.

C A P. XXIV. *Tribunalia extra templa collocanda.*

C Vm in quibusdam Nostri templis, jurisdictionis Ecclesiasticæ Officiales pro tribunali sedeant, ad quod interdum multo cum tumultu concurritur delitigaturque; visum Nobis est, ut hæc tribunalia foris, intra tamen Ecclesiarum pomœria, collocentur. Cordi siquidem Nobis est, ut, quæcunque Divinum Officium perturbare possunt aut Divinæ Majestatis oculos offendere, è templis eliminentur; ne, ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi.

Ex Cone. Lugdu. c. deest de imm. ec. Cle. lib. 6.

C A P. XXV.

CAP. XXV. *Optandum, ut deambulationes in hisce Ecclesiis prohiberi possint.*

Atque utinam commode deambulationes ac Collegiatis Ecclesiis sola rerum novarum curiositate ducti confluunt, ibidemque nihil minus quam de rebus sacris, quæ inspectantibus illis aguntur, cogitant, submovere possimus. Grande equidem putamus piaculum, tam veneranda mysteria, quibus adstat Deus, & inter quæ Christi-Corpus & Sanguis conficitur, tam irreverenter haberi. Tacemus, quod domus Dei contemnitur, de qua Christus ejecit ementes & vendentes, & non sinebat ut quis transferret vas per templum, & dicebat docens: Nonne scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum? Duplici cura hic videbitur opus; tum, ut prædicatores verbi Dei ex suggestis populum ab istis deambulationibus ex Scripturis deterreant, tum ut Magistratus civiles huic rei corrigendæ Officium accommodent. cum quibus hac de re agemus.

Marc. II.

CAP. XXVI. *Theatrales ludos non inferendos templis.*

Inno. 8. c. cum deo-rem. de vita & ho. Cleric.

olim theatrales quoque ludi & larvarum ludibria inferebantur templis; pessimo quidem exemplo, adeo ut provisione Canonica, qua hic teterrimus abusus aboleretur, opus fuerit: quem ex nostris Dicecesibus jam, ut speramus, ejectum gaudemus.

CAP. XXVII. *Cujusdam abusus abrogatio.*

In quibusdam Collegiatis Ecclesiis ad summum Altare, non ordinarii sed mercenarii Clerici, Presbytero, sacra peragenti, ministraturi adjunguntur; qui tamen Officio suo satisfaciunt minus, quum ab Altari ad subsellia ex quibus succinitur, à subsellis rursus ad Altare, multum in composita subinde discurrunt. quod fieri non oportuit, maxime in Ecclesiis illis, quæ ordinariis personis abundant, & quorum ministri copiosis redditibus sunt ditati. Nam omnis occasio contemptus & scandalii, promiscuo vulgo adimenda est.

CAP. XXVIII. *Processionum Collegiatarum Ecclesiarum, quæ ad majorem fiant, moderatio.*

Agatha: 63. & 64.

Processiones Ecclesiarum Collegiatarum ad summum templum, quæ diebus maxime celebribus ac festis fiunt, proculdubio infirmitatis sunt causa conveniendi illuc ad Missas

Episcopales, desiderioque recipiendi communionem, vel benedictionem Episcopalem. jam, quum isti conventus, speciem quidem antiquitatis, & nihil præterea, repræsentent, immo perniciosæ evagationis materiam & crapulæ occasionem diebus illis sacratissimis præstent; illas Nobis eatenus abrogare visum est, ut Collegia in Civitate Nostra Colonienſi, in quatuor illis summis anni festis, ac diebus celebribus sequentibus, quæque in suis Ecclesiis Divinum Officium statis horis reverenter solemniterque concelebrent ac peragant; neque his diebus, nisi quum Nos in summo templo Nostro præsentemur, collegialiter accedant. Nam, quantula sit devotio Collegiorum quæ tum accedunt, quis Dei cultus ac veneratio, satis in aperto est. Tacemus, quod interim apud ipsas Collegiatis Ecclesias, hisce diebus maxime insignibus, solemne Officium præmittitur; aut, si quod dicitur, verius præcipitur ac truncatur, quam celebratur.

CAP. XXIX. *De Processionibus non abrogatis.*

Reliquas autem Processiones more antiquo observari volumus: jubemus tamen, ut Clerus Civitatis Nostræ, abusus, qui hæcenus irreperunt, matura consultatione prævia, tollere pergat.

CAP. XXX. *Quomodo, ad anniversaria Episcoporum, in majori Ecclesia conveniendum sit.*

Um Vigiliæ in anniversariis Episcoporum, in summo Nostro templo, convenientibus illuc Collegiis, persolvuntur; incinatus atque adeo specie ipsa non satis pius ac devotus cantus editur. Quare Nobis visum est expedientius, ut Collegia singula in suis templis Vigilias hæc devote absolvant, dein Ecclesiam Nostram majorem ad Sacrum tantum accedant, illic tantisper facturi moram, donec id compleatur; singulis interim animum ad Deum ac piis precationibus conversuris; quemadmodum superiori articulo diximus.

CAP. XXXI. *Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda.*

Antiquissimis Canonibus, in plerisque etiam Conciliis, sancitum est, ne Laici sæculari ministerio inter Clericos ministrent, neve in sacra ministeria licentiam habeant ingrediendi in sacrarium, (quod Græci Diaconium appellant,) neve vasa Dominica contingant. Præterea, ne Reliquiæ Sanctorum & vestimenta Ecclesiastica, quæ honesta esse decet, nisi tantum à sacris ministris, atrectentur: adeo, ut ne sacratis quidem Deo feminis ac monachis

Ex Cento Mogunt. de vit. & ho. Cleric. c. non licet.

Ex Conc.
Agat. c. de
sacr. 23.
distin.

nachabus aut Lectoribus, etiam sacra vasa vel sacratas pallas contingere, vel incensum circa Altare præferre licuerit, verum id folis Diaconis permiffum fit, expreffim autem Laicis vetitum, ne pallas, Ecclefiæ vela, ac Altaris ornamenta abluant. Neque Patres hîc Scripturis deftituuntur. Iam verò eò ventum est, ut quatuor illi minores Ordines, nempe Ostiarii, Exorciftæ, Pfalmiftæ ac Lectores, non temere ab Ecclefiâ instituti ac recepti, præter nomen nihil in Ecclefiâ retinuerint, illorumque loco tenues aliquot homines Laici, qui per Ecclefiæ prælatos, minoris compendii gratia, subrogantur, illorum Officiis sese ingerant, idque indecore; quippe nullo penitus

Clericali habitu amicti; inter quos sunt, quos appellamus Campanarios, quos ad minimum (cereis accendendis aliisque in Choro ministracionibus intentos) deceret superpelliceis indui. Ne interim prætereamus, abluionem pallarum, vestimentorumque Altarium, breviter, sacrorum custodiam, talibus per Custodes seu Thesaurarios nostri temporis committi, quos, hæc contingentes, antiquitas nefarii criminis simul cum surrogantibus damnasset: quare cautius posthac agendum, ne ob talem præsumptionem Dominus iratus, plagam populo, qua simul innocens cum nocente involvatur, immitat.

P A R S Q V A R T A.

C A P. I. De Parochis, ac eorum Vicariis, aliisque verbi ministris.

Ititulus hic, cum generalis sit, in plerosque alios scinditur. Primum enim, videndum est, qui ad verbi ministerium & regimen Ecclesiarum admittendi sint: deinde, de vita ac moribus eorum: post, de officio; quod in duobus potissimum situm est, disseminatione verbi, & administratione Sacramentorum: postremo, de ipsorum victu, de quibus speciatim despiciemus. Ante omnia tamen Lectorem admonitum esse volumus, hos esse locos, quos Ecclesiarum jubar divus Paulus in Epistolis ad Timotheum ac Titum accuratissime tractat. Nam huc illi potissimum spectant, ut sciant Timotheus ac Titus, quomodo oporteat eos in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei viventis; nisi quod articulus administrationis Sacramentorum, & qui de victu est, alibi fusius explicantur. Porro, cum hæc Paulinæ epistolæ merè aureæ sint, & nulli non Parocho cognitu imprimis necessariæ; idcirco ad verbum ediscendæ, memoriæ mandandæ, ac opere complendæ erunt. Ex quibus & aliis Evangelicis Apostolicisque scripturis ac Patrum sanctionibus, Nos quædam decerpemus; quo dilucidius fiat, in quibus hætenus magno cum Reipub. detrimento peccatum, & quid de cætero Parochis factò opus sit.

C A P. II. Qui admittendi.

Qum Christus Iesus, Pastor ille bonus, ac Pastorum Princeps, qui posuit animam suam pro ovibus suis, circuiret omnes Civitates & Castella, docens in Synagogis eorum & prædicans Evangelium regni, & curans omnem languorem & omnem infirmitatem:

quum, inquam, is, qui venit requirere & servare quod perierat, vidisset turbas, misertus est eis, quia erant vexati & jacentes sicut oves, non habentes pastorem; dicebatque discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci; rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.

Mar. 6.
Luc. 10.

C A P. III. Orandus Deus, ut mittat operarios in messem suam.

NVm, quæso, putamus, necdum tempestivum esse, interpellare Dominum messis, ut mittat operarios in messem, ac Pastores, non quoslibet, sed secundum cor suum, nimirum ovibus miserè dissipatis ac balantibus requirendis? Quis, nisi in media luce cæcus, non persentiat, nos in ea periculossima tempora incidisse, in quibus prædictiones Christi, & Apostolorum scripturæ, omnino atque omni ex parte complentur? Quis enim non videt, venisse irrepsisseque, numerosâ admodum catervâ, ad nos, falsos illos Prophetas in vestimentis ovium, qui sint intrinsecus lupi rapaces, qui non introierint per ostium in ovile ovium, sed ascenderint aliunde, fures ac latrones? Non enim venerunt, nisi ut furerentur & mactent & perdant; quos videntes mercenarii, & qui non sunt Pastores, venientes, fugiunt & dimittunt oves; & lupi rapiunt & dispergunt eas. Fugit enim mercenarius, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus. Poterant direptores isti sub exuvio ovino aliquandiu delitescere, nisi Christus eos prodidisset; Ex fructibus, inquam, eorum cognoscetis eos; quod non possit arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala fructus bonos. Ex fructu enim suo unaquæque arbor cognoscitur.

Matth. 7.

Joan. 10.

Matth. 7.

C A P. IV.